

PRAKSIS I UTDANNINGENE VED UNIVERSITETET I BERGEN

Rapport fra arbeidsgruppen:

Utdanningsutvalget ved Universitetet i Bergen besluttet i møte 11. mars 2015 i sak 19/15 å sette ned en arbeidsgruppe som skulle utrede hvordan praksis kan styrkes i utdanningene ved UiB. Gruppen har hatt 7 arbeidsmøter. Arbeidsgruppen har bestått av følgende personer:

Knut Hidle – visedekan for utdanning, Det samfunnsvitenskapelige fakultet (leder)
Anders Bærheim – professor ved Institutt for global helse og samfunnsmedisin, TVEPS
Bjarte Håvik - seniorrådgiver ved SIU
Christine Stoltz-Olsvik – seksjonssjef ved det Juridiske fakultet
Frode Randal – seksjonssjef ved det Psykologiske fakultet
Jin Sigve Mæland – student, AU v/ Studentparlamentet
Kirsti Brekke – seniorrådgiver ved Kontor for samfunnskontakt
Rønnaug Tveit – daglig leder ved Karrieresenteret v/ SiB
Tord Lauvland Bjørnevik - student, AU v/ Studentparlamentet
Vigdis Vandvik – professor ved Institutt for biologi, Senterleder bioCEED
Åse Johnsen – instituttleder ved Institutt for fremmedspråk
Mette Optun (sekretær, SA)

Arbeidsgruppen har konsultert Krister Hoås, Bergen Næringsråd, Kristian Arnesen, NAV og Stian Skår Ludvigsen, Hordaland fylkeskommune. Vi takker for deres bidrag.

04. mai 2016

Innledning

Arbeidsgruppen har tolket mandatet slik:

1. definere begrepet praksis i utdanningene
2. kartlegge dagens eksisterende praksistilbud i utdanningene ved UiB
3. gi anbefalinger til hvordan fagmiljøene kan arbeide for mer praksis, og kvalitativt god praksis, inn i sine studietilbud

Målet er at alle studenter ved UiB skal få tilbud om relevant og kvalitetssikret praksis i sin utdanning.

Arbeidsgruppen har valgt å inkludere erfaringer fra profesjonsstudier med praksis, men har primært konsentrert seg om å gi råd om studentpraksis til de fagområdene der praksis generelt ikke har stått sterkt.

Anbefalingene fra arbeidsgruppen tar utgangspunkt i det mangfoldet som allerede eksisterer innen praksisfeltet ved UiB.

Praksis i utdanningene – begrepsforståelse og kvalitet i læring og utdanning

Flere fagmiljøer ved UiB bruker praksis systematisk som del av sine utdanninger i dag. I tillegg til profesjonsutdanningen gjelder dette blant annet pedagogikkmiljøet ved Psykologisk fakultet, Senter for tverrprofesjonell samarbeidslæring (TVEPS) og bioCEED Senter for fremragende biologiutdanning ved Institutt for Biologi. Arbeidsgruppen har sett det som utenfor sitt mandat å redegjøre for praksis i utdanningene i sin fulle bredde og går dermed ikke dypt inn i de praksistunge profesjonsutdanningene.

Forskningen viser at praksis i studiene kan ha mange positive effekter, blant annet på studentenes læring, faglige breddeforståelse, og motivasjon. Praksis i utdanningene kan være motivert ut fra flere forhold. For det første er det et uttalt politisk ønske om mer kontakt mellom utdanningsinstitusjoner, næringsliv og andre offentlige institusjoner for å fremme innsikt, innovasjon, læring og motivasjon (Stortingsmelding nr. 7, 2008-2009; Universitets- og Høgskolerådet 2013). Dette har bakgrunn i teori om at viktig læring kan skje på tvers av og i spenningsfeltet mellom praksis og teori. For det andre sees praksis som en motivasjonsfaktor for studentene. Gjennom praksis får studentene en større forståelse for hvordan den faglige kunnskapen og overførbare ferdigheter brukes og omsettes i arbeidslivet. Samtidig ser studenten seg selv i en mulig jobbsituasjon og jobbfellesskap. For det tredje skjer det en faktisk læring i praksis ved at studentene tilegner seg både faglig kunnskap, ferdigheter og overførbare ferdigheter.

Praksisbegrepet

Selve praksisbegrepet er ikke entydig verken i litteraturen eller slik det blir forstått og praktisert ved utdanningsinstitusjonene. I Kårstein og Caspersen (2014) sin litteraturgjennomgang av praksis i helse- og sosialfagutdanningene skiller det mellom en rekke ulike tilnærminger og debatter. Den kanskje vanligste distinksjonen, hevder de, er mellom praksisbasert undervisning og teoribasert undervisning, selv om disse kategoriene er uklare. Læring er sentralt innen fagdebatten om praksis, og man kan

skille mellom den kontekstnære og den kontekstuavhengige lærings situasjon, slik for eksempel en forelesningssituasjon er eksempel på det siste (ibid.). I et læringsteoretisk perspektiv viser Kårstein og Caspersen til at dette skillet også berører forholdet mellom læring som tilegnelse og læring som deltakelse, hvor førstnevnte gjerne er assosiert med akkumulering av kunnskap. Læring gjennom deltakelse, også kalt det situerte perspektiv, hevder Kårstein og Caspersen (ibid.) har fått innflytelse i nyere fagdebatter om læring. Dette handler i følge Grossman m.fl. (2009) om det de kaller et *Cross-Professional Perspective* – at ferdigheter, ulike former for praksis og kunnskaper virker sammen over tid. Utdanningsinstitusjoner og ulike fag har imidlertid forskjellige tilnærminger til praksis og det varierer hvordan praksis integreres i fagene. Denne faglige diskusjonen synliggjør forholdet mellom det å tenke praksis som utøvelse av en bestemt profesjon, og det å tenke praksis som en arbeidsplasslæring. Begge kan bety å operere i en flerfaglig og tverrfaglig kontekst der flere fagfelt virker sammen.

Arbeidsplasslæring

Det kan være nyttig å skille mellom arbeidsplasslæring og annen praksislæring. Arbeidsplassen kan være i offentlig, privat eller frivillig sektor.

Ved arbeidsplasslæring arbeider studenten sammen med arbeidsplassens ansatte og tar del i de samme arbeidsplassforholdene og de samme produksjonsprosessene som dem. Lave og Wenger beskriver hvordan studenten starter som en perifer observatør for etter hvert å innta en mer sentral deltagende rolle ettersom arbeidsplasskompetansen og tilhørigheten tiltar (Lave og Wenger 1991). Andre metaforer, som å være tilstede som turist, med identifikasjon og i et dialogfellesskap, kan også være brukbare (Wenger-Trayner m.fl. 2015). I en arbeidsplasslæring forventes det at studenten har kunnskaper, ferdigheter og kompetanse som kan komme til nytte på arbeidsplassen.

Annen praksislæring enn arbeidsplasslæring kan for eksempel være læring i simulerte omgivelser, i studielaboratorier, på feltturs eller studietokt, m.m. Slik praksis kan gi god læringsutbytte, men går ut over mandatet til arbeidsgruppen, og behandles derfor ikke i denne rapporten. Vi påpeker samtidig at arbeidslivspraksis, slik vi beskriver det her, også kan finne sted i forskningsmiljøer og i andre deler av Universitetsorganisasjonen. Arbeidslivspraksis på UiB vil omfattes av arbeidsgruppens analyse og anbefalinger.

Læring og sosialisering

Arbeidsgruppen legger et lærings- og sosialiseringsperspektiv til grunn i sin forståelse av praksis i utdanningene – at praksistilbud skal fremme læring og deltakelse. Teunissen (2014) hevder for eksempel at et viktig aspekt ved praksis i utdanningen er at den har et potensial til å fremme erfaring og læring som ellers ikke ville oppstå innen tradisjonell lukket undervisning. Dette fordi deltakelse innebærer reelle situasjoner og problemstillinger i et arbeidsfellesskap, heller enn simulert virksomhet. Deltakelse innebærer møter med reelle og ofte uforutsette situasjoner og utfordringer, og tolkning og vurdering av disse situasjonene og problemstillingene tvinger seg dermed frem. Dette handler også om møte med rollemodeller i en yrkesutøvelse (Walters m.fl. 2012). Arbeidsgruppen ser det som relevant at praksis i utdanning, uavhengig av disiplin, kan ha et element av sosialisering og ervervelse av rolleforståelse. Profesjonsrollene er mer kjente for studentene, og her dreier det seg også om en nærmere definert rolle. I disiplin fagene leder studiene frem mot mange mulige fremtidige yrker og roller. Nettopp fordi mulighetene er så mangslungne er det svært viktig å øve seg i å se dem, og være i dem. Derfor er det å lære profesjonsroller like viktig i disiplin fagene som i

profesjonsfagene. Arbeidsgruppen ser dette som relevant fordi mange av våre kandidater vil møte det Willumsen (2009) kaller *tverrprofesjonelle* kontekster, et arbeidsliv der ulike kompetanse og ulike disiplinbakgrunner møtes. Da blir rolleutøvelse viktig.

Tverrfaglig studentpraksis

Tverrfaglig studentpraksis kan defineres som at to eller flere studenter fra ulike fagfelt arbeider sammen om en problemløsning på en arbeidsplass. Innen helsevesenet har myndighetene for lengst påpekt at helseprofesjonsstudenter skal lære å arbeide i tverrprofesjonelle team (Utdanning for velferd; St. Meld. nr. 13 (2011–2012)). I en nylig utredning for UHR om felles innhold i helse- og sosialutdanningene ble det konkludert med det samme (Universitets og høyskolerådet 2015).

Det har de siste årene vært stort fokus på gruppebasert undervisning, og gruppebaserte læringsformer implementeres nå verden over (Gibbs 2009). Gruppebasert læring synes å være effektiv for å engasjere studentene, øke kompleksiteten og utfordringene i oppgavene som studentene arbeider med, og gi studentene komplekse ressurser å arbeide med. Gjøres gruppene tverrfaglige, øker kompleksiteten og dermed innovasjonsgraden i arbeidet studentene utfører. Fra arbeidslivet vet vi at mange suksessrike forskergrupper kjennetegnes ved å være tverrfaglige.

Tverrfaglig studentpraksis skiller seg fra vanlige former for praksisundervisning både ved at studentene er flere sammen om samme oppgave, og at de kan utnytte sider av flerfagligheten både som ressursbase og ved den innovasjonen som ulike synspunkter kan lede til. I arbeidsplasslæring vil de to sosiale prosessene læring og arbeid blande seg i mer eller mindre balanserte prosesser via kreativ risikoatferd og ideutprøving mot profesjonell mestring (Laing og Bacevice 2013). Denne læringsstrategien understøttes ved at studentene er i samme båt og at målrettet didaktikk gir dem ett valg: å gå fremover sammen. Læring potenseres om studentene får reelt ansvar for et område i bedriften. Kreativ risikoatferd og ideutprøving er kjennetegn for innovative prosesser, og flere forskere kopler tverrfaglig praksis og innovasjon sammen (Universitets og høyskolerådet 2015; Gittel m.fl. 2013; Travaglia m.fl. 2011).

De involverte praksisinstitusjonene i utdanning og i arbeidsliv må tilnærme seg hverandre for felles nytte. Studentteamene må få oppgaver av institusjonen/bedriften som har åpenbar nytteverdi, og institusjonene/bedriftene må vende seg mot studentene for å maksimere gjensidig læring. Eksempelvis vil Senter for tverrprofesjonell samarbeidslæring (TVEPS) ved UiB sammen med aktuell kommune bearbeide kulturen på sykehjemmene for å øke den gjensidige læringen mellom de tverrprofesjonelle studentteamene og kommunens sykehjemansatte.

Fra vanlig gruppeteori vet vi at deltakerne jobber mer produktivt jo mer ulike de er. Det medfører at studenter fra ulike studier og disiplinbakgrunner kan ha fordel av å arbeide sammen om problemløsning på arbeidsplassen. De vil lære mer om seg selv og faget sitt, de vil trene seg i innovativt samarbeid, og arbeidsplassen vil kunne ha nytte av fersk innovativ tenkning.

Overførbare ferdigheter

Overførbare ferdigheter defineres gjerne som et sett mer eller mindre generiske ferdigheter som kommer i tillegg til de rent faglige ferdighetene studentene tilegner seg

gjennom studiet. Disse omfatter blant annet interpersonlige ferdigheter, prosessferdigheter, organisatoriske ferdigheter, lederferdigheter og kommunikasjonsferdigheter (Princeton University 2016). Avhengig av hvilket kunnskapssyn som legges til grunn kan slike ferdigheter betraktes som mer eller mindre situerte. Skal en sannsynliggjøre at de er overførbare fra en situasjon til en annen bør de trenes og utvikles på en arbeidsplass i samspill mellom ulike mennesker i ulike roller. Et slikt mangfold økes om studentene er i en tverrfaglig gruppe, slik at ferdighetene trenes i ulike mikrosituerte situasjoner som kontinuerlig skapes og omskapes av studentene selv og aktørene på arbeidsplassen i stadig dynamisk skiftende små læringsøyeblikk. Verdien av de enkelte mikrosituerte læringsøyeblikkene er diskutert med tanke på om læringen 'huskes' (Voigt m.fl. 2013). Slik læring er primært utviklet for distanselæring ved bruk av mobile applikasjoner, men virker egnet til å beskrive de multifasetterte forholdene for enkelte studenter eller tverrfaglige team på en arbeidsplass. Biter av situert læring bygger bredt på hverandre og videreutvikler personlige ferdigheter/kompetanse som kan få gyldighet ut over den enkelte situasjonen.

Anbefalinger

Med utgangspunkt i redegjørelsen over, samt erfaringer med studentpraksis ved UiB (se vedlegg), har arbeidsgruppen lagt vekt på noen spesifikke forhold i utviklingen av praksis i utdanningene ved UiB.

1) Organisering ved UiB

Studentpraksis krever en organisering som er både faglig og administrativt forankret. Både studenter, arbeidsgivere og arbeidsplasser skal følges opp. Å etablere nye praksisplasser bør ikke komme i konflikt med eksisterende praksisemner verken ved UiB eller i virksomheten der praksis legges. Faglige hensyn må ligge til grunn for valg av arbeidsplass og praksisoppgaver. Oppfølging på hver arbeidsplass bør ha en faglig så vel som administrativ komponent. Dette krever en organisering der det administrative apparatet og det faglige personalet arbeider godt sammen.

Anbefalinger

- Praksis skal være en integrert del av institusjonens programmer og studieløp. Dette betyr:
 - Praksis må være forankret i ledelsen og i organisasjonen på linje med og på samme nivå som andre studietilbud. Organisering og nivå kan dermed variere mellom fakulteter og mellom praksisfag.
 - Praksis i utdanningene må ha en klar faglig forankring.
 - Praksis opprettes som ordinære studietilbud, som registreres og gir uttelling på linje med annen undervisning.
- Det bør legges til rette for tverrfaglige praksistilbud.
- Tverrfaglige praksistilbud må ha faglig forankring innen hvert deltakende fagmiljø, men være administrativt og ledelsesmessig forankret i ett vertsinstitutt.
- Praksis i utdanning bør være studiepoenggivende og fortrinnsvis være en integrert del av graden.

2) Økonomi og finansiering

Praksis bør som hovedregel være en mulig integrert del i all utdanning ved UiB. Praksisemner kan i mange tilfeller være mer ressurskrevende enn ordinære undervisningsemner. Dette stiller krav til prioritering, og det kreves at miljøene setter av dedikerte ressurser til å støtte opp om både studenter og samarbeidspartnere. I dag er det ulike former for finansiering av tilbudene. I enkelte tilbud betaler tilbyder av praksisplass for å være med. I andre tilfeller betaler UiB for praksisplass. Ordninger der praksisplass sees som et nullsumspill er utbredt.

Anbefalinger

- Finansiering av praksis i utdanning bør avklares i hvert enkelt tilfelle.
- Mangfoldet av ulike finansieringer aksepteres.
- Økonomien må være forutsigbar med dedikerte faglige og administrative ressurser.
- Praksistilbud bør i størst mulig grad finansieres av studieplass- og studiepoengproduksjon.
- Øremerkede initieringsmidler – egne praksismidler for å utvikle tilbud – bør vurderes etablert.
- Det er i dag uutnyttede ressurser og støtteordninger som er aktuelle, for eksempel ERASMUS+ og praksismobilitet.

3) Internasjonalisering

Det er en målsetting ved UiB at flere studenter skal ta delstudier i utlandet som del av sine gradgivende studier ved UiB. Normalt registreres delstudier i utlandet av minst 3 måneders varighet som utveksling. Praksis inngår som del av ERASMUS+avtalene og det er mulig å avtale praksis inn i andre utvekslingsavtaler. Det er imidlertid arbeidskrevende å realisere godt kvalitetssikrede praksisopphold i utlandet. Fra arbeidet med å øke antallet utvekslingsstudenter ved UiB vet vi at aktiv utvelgelse av avtaler, sterk involvering av vitenskapelig ansatte og dedikerte ressurser i administrasjonen gir ønsket resultat. Erfaringene fra dette arbeidet bør tas med inn i internasjonaliseringen av praksis i utdanningene og med egne dedikerte tiltak.

Anbefalinger

- Integre praksis i utvekslingsavtaler – kombinasjonsopphold.
- Bruke eksisterende faglige nettverk, alumner etc. for å styrke internasjonaliseringen.
- Tilrettelegge studieløp for studiepoenggivende praksisopphold ved utveksling.
- Synliggjøre ERASMUS+-praksisavtalene
- Ta aktivt i bruk *The International Association for The Exchange Of Students for Technical Experience (IAESTE)*.
- Samarbeide med norske aktører som *Senter for internasjonalisering av utdanning (SIU)*, *Norges forskningsråd* samt *Innovasjon Norge* for å etablere praksisordninger i utlandet.
- Integre ambassade trainee-ordningene i praksisemner slik at slike opphold blir studiepoenggivende.
- Dersom internasjonal internships kan faglig godkjennes, bør det godtas som en del av praksis i utdanningene.

4) Samarbeidsrelasjoner mellom UiB og omgivelsene

God læring i praksisopplegg krever tett oppfølging av arbeidsplass og arbeidsgiver. Det må etableres en felles forståelse for hva emnet skal gi studenten, og for hva praksisstedet får ut av det. Det må sikres at studenten får delta i reell faglig aktivitet ved arbeidsplassen, og at det er god faglig oppfølging på arbeidsplassen. I relasjonen som etableres mellom UiB og arbeidsgiver ligger det et potensiale for gjensidig innovasjon og utvikling. Etablering av praksis i utdanningene er en mulighet til å utnytte dette potensialet ved at det bygges nettverk mellom UiB sine fagmiljøer og eksterne virksomheter. Praksis i utdanningene bør ha som mål også å bygge kompetanse i de virksomhetene som bidrar, og vice versa. Et praksisopphold på lavere grad kan senere lede til virksomhetsrelevante masteroppgaver dersom det er god intern kompetanse i virksomheten der praksis skjer.

Anbefalinger

- UiB bør inkludere studentpraksis i sine eksisterende samarbeidsrelasjoner med private og offentlige virksomheter, og i utvikling av nye avtaler. Student- og arbeidslivspraksis kan også inngå som et element i forskningssamarbeid mellom UiB og andre forskningsinstitusjoner nasjonalt og internasjonalt.
- Klare ansvarlinjer, tydelig åpen kommunikasjon og gjensidighet må prege relasjonen mellom UiB og praksisplass.
- UiB Alumni bør benyttes i et systematisk arbeid med å etablere gode samarbeidsrelasjoner for utvikling av praksistilbud.
- Det bør etableres intern mentor i de virksomheter UiB inngår samarbeid med. Mentor har ansvar med å følge opp studentene på arbeidsplassen. Intern mentor bør få opplæring på UiB.
- I de virksomhetene der det er offentlig-PhD/nærings-PhD kan disse brukes til å følge opp studenter i praksis.
- UiB bør ta initiativ til at det etableres en arena der virksomheter som deltar i UiB sine praksisordninger kan dele sine erfaringer med ordningen.
- UiB bør arbeide for et nærmere samarbeid mellom utdanningsinstitusjonene i Bergen (NHH, HiB og UiB) om praksis i utdanningene også med tanke på at studenter fra ulike institusjoner kan møtes i praksis.

5) Praksisformer

Det er en rekke ulike former for praksis og det vil kunne være ulike målsettinger/læringsutbytter knyttet til bestemte praksisemner. UiB bør legge til rette for ulike former for praksis som er tjenlig innenfor studentens fagfelt. UiB bør etterstrebe at studentene oppnår den merverdien og det potensialet for annerledes læring som ligger i praksisfeltet.

Anbefalinger

- Den valgte praksisform må begrunnes faglig ut fra læringsmål.
- UiB bør arbeide for å etablere samarbeidsformer med ulike praksisfelt.
- Finansiering av administrativ og faglig forankring bør avklares i hvert enkelt tilfelle.
- Tverrfaglige kontekster bør inngå i tilbudet.
- Kontekster som er tett knyttet til disiplinene bør inngå i tilbudet.
- Innføre praksis innenfor Universitetets egne virksomheter.

6) Faglig kvalitetssikring og integrering

Tilbudet må være faglig forankret og kvalitetssikret, og målsettingene i hvert enkelt tilbud må være ivaretatt. Faglighet og relevans bør være ledende stikkord i både valg av praksisform, praksissted og i gjennomføringen. Studentenes perspektiv må ivaretas og studentrepresentanter kan involveres i utvikling og oppfølging av praksisavtaler. Ofte vil praksis skje i tverrfaglige team. Det bør da vektlegges hvordan ulike former for faglighet kan samspille, samt hvordan egen faglighet kan videreutvikles i et slikt samspill.

Anbefalinger

- Det må være tett faglig oppfølging av hver enkelt student.
- Studentene bør levere skriftlige og/eller muntlige arbeider til fagmiljøet i løpet av praksisopphold. Både det faglige utbyttet og de overførbare ferdighetene bør reflekteres i disse arbeidene.
- Praksisemner må evalueres på linje med andre undervisningstilbud, og både studenter, fagansvarlige og praksisverter må involveres i evalueringene.
- Karrieresenteret ved SiB sine tilbud kan inngå som en integrert del av praksisemner.

7) Overførbare ferdigheter

Et mål med praksis i utdanningene bør være merverdi utover det rent faglige og disiplinbaserte. Arbeidsplasser og roller skal læres, og kjennskap til andre fagfelt og samspill med disse kan inngå som en del av merverdien der det er relevant (Det humanistiske fakultet 2012). Det bør være et mål at samarbeidskompetanse får utvikle seg. Metoder og eksempler på dette bør tydeliggjøres og vektlegges overfor studenten og praksisstedet, det bør veiledes i dette og arbeides aktivt for at dette skal realiseres.

Anbefalinger

- Overførbare ferdigheter bør synliggjøres og inngå som del av læringsutbytte i praksisemnene der det er relevant.

8) Verktøy for å komme i gang

I flere fagmiljøer er praksis i utdanningene nytt terreng, i andre er det godt innarbeidede og utviklede tilbud. Fagmiljø og studenter trenger kjennskap til hvilke muligheter som ligger i praksis i utdanningene. Eksisterende praksistilbud må gjøres kjent både internt og for eksterne virksomheter som kan være interesserte i samarbeid.

Anbefalinger

- Fagmiljøene bør utrede hvilke muligheter de selv har til å utvikle praksisemner og tilbud til egne studenter, gjerne i samarbeid med andre fag.
- Praksistilbud bør ikke være begrenset til egen region, men bør kunne tenkes nasjonalt og internasjonalt og ta utgangspunkt i allerede eksisterende faglige og institusjonelle relasjoner.
- Det bør etableres en møteplass, workshop eller lignende, der fagmiljøer som planlegger eller utvikler praksis, kan lære av de som allerede er i gang.

Referanser

- Det humanistiske fakultet (2012)** *Forslag til emner i overførbare ferdigheter I forskerutdanningen ved HF. Notat fra arbeidsgruppen.* Universitetet i Bergen.
<http://stiphf.b.uib.no/files/2012/10/Emne-i-overf%C3%B8rbare-ferdigheter2.pdf>
- Gibbs, G. (2009)** *The assessment of group work: lessons from the literature. Assessment Standards Knowledge Exchange.* Centre for Excellence in Teaching and Learning in Higher Education, The Business School, Oxford Brookes University.
- Gittell, J.H, Godfrey, M. og Thistlethwaite, J. (2013)** Interprofessional collaborative practice and relational coordination: Improving healthcare through relationships. *Journal of Interprofessional Care*, vol. 27, 3, pp 210–213.
- Grossman, P., Compton, C., Igra, D., Ronfeldt, M., Shahan, E., & Williamson, P. W. (2009).** Teaching practice: A cross-professional perspective. *Teachers College Record*, 111(9), 2055-2100.
- Kårstein, A. og Caspersen, J. (2014)** *Praksis i helse- og sosialfagutdanningene. En litteraturgjennomgang.* Rapport 16/2014. Nordisk institutt for studier av innovasjon, forskning og utdanning, Oslo.
- Laing, A. og Bacevice, P.A. (2013)** Using design to drive organizational performance and innovation in the corporate workplace: implications for interprofessional environments. *Journal of Interprofessional Care*, vol. 27:sup2, pp 37-45.
- Lave, J. og Wenger, E. (1991)** *Situated learning. Legitimate Peripheral Participation.* Cambridge University Press, Cambridge.
- Princeton University (2016)** Career Services at Princeton University.
<https://careerservices.princeton.edu/undergraduate-students/resumes-letters-online-profiles/resumes/transferable-skills>
- Stortingsmelding nr. 13 (2011-2012)** *Utdanning for velferd.* Kunnskapsdepartementet, Oslo.
- Stortingsmelding nr. 7 (2008-2009)** *Et nyskapende og bærekraftig Norge.* Nærings- og fiskeridepartementet, Oslo.
- Teunissen, P.W. (2014)** Experience, trajectories, and reifications: an emerging framework of practice-based learning in healthcare workplaces. *Advances in Health Sciences Education*. DOI 10.1007/s10459-014-9556-y.
- Travaglia, JF., Nugus, P., Greenfield, D. og Westbrook, J. (2011)** Contested innovation: the diffusion of interprofessionalism across a health system. *International Journal for Quality in Health Care*, vol. 23, Nr 6, pp. 629-636.
- Universitets- og Høgskolerådet (2013)** *EUREKA! Om innovasjon i UH-sektorens kunnskapskretsløp.* Universitets- og Høgskolerådet, Oslo.
- Universitets og høgskolerådet (2015)** *FELLES INNHOLD i de helse- og sosialfaglige*

profesjonsutdanningene . Universitets- og Høgskolerådet, Oslo.

Voigt, C., Havlik, D., Vogler, M. og Leo, H. (2013) Situated, crowdsourced microlearning: From micro-content to micro-arguments. Conference Paper, September 2013. DOI: 10.13140/RG.2.1.4252.3281

Walters, L., Greenhill, J., Richards, J., Ward, H., Campbell, N., Ash, J. og Schuwirth, L.W (2012) Outcomes of longitudinal integrated clinical placements for students, clinicians and society. *Medical Education*, vol. 46, pp 1028–1041.

Wenger-Trayner, E. og Fenton-O’Creevy, M. (2015) *Learning in Landscapes of Practice: Boundaries, identity, and knowledgeability in practice-based learning*. Routledge, New York.

Willumsen, E. (2009) *Tverrprofesjonelt samarbeid*. Universitetsforlaget, Oslo.

Vedlegg

Eksisterende praksisordninger ved UiB

UiB har ordninger for praksisplasser på alle fakultet. Formen på praksisordningene er svært forskjellig fra emne til emne, hvor det kan variere fra et lengre kontinuerlig opphold med egne prosjekt til kortere besøk med observasjon. Evalueringsformen varierer også, fra semesteroppgave skrevet om oppholdet til at oppholdet inngår som en del av læringen til ordinær eksamen. Følgende beskrivelse er derfor ikke lagt på en bestemt mal, men har til hensikt å gi en kvalitativt god oversikt basert på tilgjengelig informasjon.

Det Humanistiske fakultet har en tverrfaglig og velfungerende ordning med emnet PRAKTINF Praktisk informasjonsarbeid. Her er studentene 15 timer i uken hos en bedrift, med eget prosjekt, i fem uker. Her evalueres studentene i forhold til semesteroppgaven de skriver. Før praksisoppholdet tar til begynner emnet med undervisning rettet mot praktisk informasjonsarbeid, med vekt på skrivetrening i forskjellige sjangre. Emnet gir 15 studiepoeng.

AHKR har et eget praksisemne som har eksistert siden våren 2014, AHKR201- Praksis i arbeidslivet. Målet er utvikling av faglig kunnskap i forhold til aktuelle samfunnsaktører og arbeidsgivere ved hjelp av et eksternt praktikantopphold. Studentene får seminarundervisning og veiledning ved AHKR parallelt med en praksisperiode (200 timer) ved et museum. Gjennom å bidra til museets daglige drift, kobler studentene sin faglige kunnskap til det som foregår på museet. På den måten får de innsikt i hvordan deres fagutdanning kan anvendes i praksis.

Undervisning, administrasjon og oppfølging av praksisdel dekkes gjennom budsjett fra fakultet og institutt. Arbeidet med praksis omfatter omfattende arbeid med å skaffe og holde på praksisplasser, og dessuten oppfølging av studentene i praksis (særlig med besøk). Ressursbruken til praksisdelen er større enn for undervisningsdelen. UiB betaler ikke til praksisstedene. De som har praktikantene, betaler verken til UiB eller til studentene. Praksisstedene gir opplæring og oppfølging, og får tilsvarende med arbeidsinnsats tilbake.

Det matematisk- naturvitenskapelige fakultet har en rekke samarbeid med arbeidslivet, spesielt knyttet til biologiske fag, geofag, nanoteknologi og marine fag. På MN er det er vanlig at masterstudenter har masterprosjekter i samarbeid med arbeidslivsaktører, særlig innen biologi, havbruk, geovitenskap, petroleumsteknologi, prosessteknologi og fysikk. Bedrifter og institusjoner blant annet innenfor havbruksnæringen, STATOIL, UNI Research, CMR, Carbontech Holding ,NIFES og Havforskningsinstituttet går igjen.

MN har emnebaserte praksisopphold som inngår som obligatoriske deler av flere studieprogram, som havbruk (Emnet BIO205, Praksisperiode, lovverk og forvaltning i akvakultur) og fiskehelse (Emnet BIO376, Innføring i praktisk fiskehelsearbeid). MN har i tillegg flere andre samarbeidsformer som kurs, bedriftsbesøk, foredrag fra bedrifter, oppgaver med data fra bedrifter og lignende.

I samarbeid med bioCEED- Senter for fremragende utdanning i biologi, har Institutt for biologi opprettet yrkespraksisemnene BIO198 (3 studiepoeng) og BIO298 (10 studiepoeng). Emnene kan inngå som valgemner i bachelor- og masterprogram i biologi, og andre biologiske studieprogrammer. Emnene ble opprettet som piloter i 2015, og er nå etablert som en del av emnetilbudet ved Institutt for biologi. Ordningen forskes på, og er foreløpig finansiert av, forskningsprosjektet PRIME (How Implementation of PRactice can IMprove relevance and quality in discipline and professional Educations; Research Council of Norway- FINNUT #238043; 2014-2018). Mesteparten av utgiftene er knyttet til administrasjon og faglig oppfølging av praksisoppholdet, det er ingen betaling til praksisbedrifter.

MN har også praksisutplassering i lektorutdanningen (ca. 25-30 studenter per kull).

Det finnes ingen generelle finansieringsordninger av praksisemnene ved Det matematisk-naturvitenskapelige fakultet. Instituttene styrer sine egne ordinære budsjetter, og setter av midler herfra til å drifte undervisningen. Høy grad av eksternfinansiering av forskningsprosjekter og samarbeid med eksterne aktører gir muligheter (særlig på master og phd-nivå) til også å samarbeide om utdanning med aktører utenfor UiB.

Det samfunnsvitenskapelige fakultet har to studieprogram der praksis er en integrert del av programmet:

Det ene praksisemnet, SAMPOL113, er knyttet til bachelorprogrammet i sammenliknende politikk. Studentene har her et praksisopphold i en relevant bedrift eller organisasjon og studenten skriver en semesteroppgave i tilknytning til dette, som resulterer i 20 studiepoeng. Institutt for sammenliknende politikk lønner en vitenskapelig assistent som administrerer faget, men som også har andre arbeidsoppgaver.

Det andre emnet er knyttet til bachelorprogrammet i journalistikk. Emnet MEVI261 Praksis i medie- eller informasjonsverksemd er organisert over en to måneders periode i et nyhetsmedium i Bergen eller andre byer og tettsteder i Norge. Målet er at studentene skal bli forberedt på hvordan bransjen fungerer, blant annet når det gjelder faglige forhold som idéutvikling, kildebruk og presentasjon. Studentene må skrive oppgaver, samt gjennomføre praksisperioden for å bestå emnet som gir 15 studiepoeng. Institutt for informasjons- og medievitenskap lønner en universitetslektor som har hovedansvaret for emnet, men også andre arbeidsoppgaver. Studentene får 40 % av begynnerlønn for journalister direkte fra arbeidsgiverne de er i praksis hos.

Institutt for økonomi har en avtale med Institutt for sammenliknende politikk om at deres studenter får tilgang til praksisemnet, men med en egen emnekode ECON281. Her har instituttene et finansieringssamarbeid. Videre har Institutt for økonomi emnet ECON381, som er et emne utelukkende for profesjonsstudenter i samfunnsøkonomi. Etter endt prosjekt hos ekstern oppdragsgiver skal rapport skrives og presenteres, dette gir 20 studiepoeng.

Videre planlegger Institutt for informasjons- og medievitenskap et samarbeid med HiB som innebærer at studentene kan søke om å få ta et praksisemne der.

Det juridiske fakultet

Her er praksis i utdanning enten organisert av, eller godskrives av fakultetet.

Fakultetets hovedtilbud er emnet JUS325 Rettshjelp som er knyttet til arbeid hos Jussformidlingen i Bergen. Studentene arbeider tilnærmet full tid i to semestre, og skal saksbehandle minst 40 klientsaker, i tillegg til telefonvakter og deltakelse i prosjektgrupper.

For å få arbeidet godkjent som spesialempne i mastergraden må studentene ha bestått de obligatoriske aktivitetene samt skrevet en rapport som vurderes til bestått/ikke bestått. Emnet gir 30 studiepoeng.

Arbeid ved JURK Juridisk rådgivning for kvinner og Jussbuss i Oslo vurderes som tilsvarende ved levert og godkjent rapport.

Studentene kan søke slike jobber fra og med 3. studieår.

Fra og med høsten 2015 kan studentene ved masterprogrammet i rettsvitenskap også delta i emnet TVEPS – tverrprofesjonell læring i regi av Institutt for global helse og samfunnsmedisin. Tilbudet er forbeholdt studenter på 4. og 5. studieår.

Fakultetsstyret vedtok i desember 2015 at emnet kan inngå i vitnemålet for mastergraden i rettsvitenskap, men uten studiepoeng.

Det juridiske fakultet har en omfattende Kina-satsning, der et av elementene er opprettelse av en spesialempneportefølje med emner og undervisning både i Bergen og i Kina (masternivå) som inkluderer praksis ved norske eller utenlandske virksomheter/advokatfirma i Beijing, Shanghai og Hongkong. Fakultetet samarbeider blant annet med Innovasjon Norge og Wikborg Rein om dette. «Kinapakken» med praksisopphold har oppstart i vårsemesteret 2017.

JUS329 Universitetspedagogisk rettleiing: Studenter som har fullført 2. studieår kan søke jobb som arbeidsgruppeleder ved fakultetet. De underviser en arbeidsgruppe på 10-12 studenter på 1. eller 2. studieår, og følger denne gruppen gjennom alle emnene et helt studieår. For å få godkjent spesialempne på 15 studiepoeng må studentene fullføre obligatorisk opplæringsprogram i starten av semesteret og delta på organiserte aktiviteter gjennom studieåret. De må lede arbeidsgruppen gjennom hele studieåret og de skal skrive et refleksjonsnotat som vurderes til bestått/ikke bestått. Arbeidet utgjør ca. 16 % og 22 % stilling fordelt på 10 måneder.

Det psykologiske fakultet har ansvar for praksis for ettårig praktisk-pedagogisk utdanning og de 5-årige lektorprogrammene. Praksisplassene er på både ungdomsskoler og videregående skoler i Bergen og omegn. I tillegg har Det psykologiske fakultet ekstern fordypningspraksis i forbindelse med profesjonsstudiet (PROPSY316) hvor studenten velger fordypning enten i klinisk psykologi, klinisk nevropsykologi, samfunnspsykologi eller skole- og opplæringspsykologi. Studentene har praksis 5 dager i uken i 19 uker ved ulike eksterne institusjoner og skal ha regelmessig veiledning hver uke. Dette gir 30 studiepoeng.

Master i logopedi har praksis over tre moduler hvor fordypningspraksis i 4. semester har størst omfang. Studentene skal da bli kjent med selvstendig arbeid som logoped over en periode på 8-10 uker.

Det psykologiske fakultet har utviklet to nye studieprogrammer som starter høsten 2016. Også disse utdanningsprogrammene har praksisopplæring som del av graden. Bachelorprogrammet i spesialpedagogikk vil ha to lengre praksisperioder i 3. og 5. semester.

Master i Global Development – Theory and Practice, som er vårt nye engelskspråklige masterprogram, har et internship som en integrert del av utdanningen. Denne arbeidspraksisen vil gi 30 studiepoeng og ha en varighet på et halvt år.

Det medisinsk- odontologiske fakultet har med sine profesjonsstudier flere praksisordninger i samarbeid med helseinstitusjoner som viktig og obligatorisk del av sine studier. Dette gjelder praksis over dager eller uker, i alt fra Bachelorprogram i human ernæring eller tannpleie, til medisinstudiet.

Senter for Farmasi har obligatorisk ½- års praksis i utdanningen. Praksis (Farm204) gjennomføres på 8. semester og tilsvarer 35 studiepoeng. Studenten tilbringer semesteret på et apotek (tildelt via nasjonal fordelingsordning).

Generelt har studenter ved UiB også mulighet til å ta praksisopphold som utvekslingsstudent. Her er målet at studenten skal tilegne seg praktiske ferdigheter og få bedre forståelse for de økonomiske og kulturelle forholdene i vertslandet.

[http://siu.no/Hoeyere-utdanning/Erasmus-for-hoeyere-utdanning/Mobilitet-i-Europa/\(view\)/13046](http://siu.no/Hoeyere-utdanning/Erasmus-for-hoeyere-utdanning/Mobilitet-i-Europa/(view)/13046)